

COLUMN 4 februari 2023 - Maakindustrie

Acht jaar geleden was de werkloosheid in Den Haag nog torenhoog en werden ideeën om de Haagse economie met meer ruimte voor de maakindustrie te verbreden positief ontvangen. Maar anno 2023 is de situatie bijna 180 graden gedraaid. De werkloosheid is nog nooit zo laag geweest en er zijn veel meer vacatures dan werkloze mensen. Er is een overschot aan werk en er zijn grote personeelstekorten. In de zorg, de horeca, het onderwijs, de kinderopvang, de schoonmaakbranche, de beveiliging, de ICT, de bouw, de techniek en heel veel andere sectoren zit men te springen om personeel. Er is dus niet zo zeer een tekort aan bedrijfsruimte, maar vooral een tekort aan arbeidskrachten. Deze mismatch op de arbeidsmarkt is een nieuwe realiteit die door de vergrijzing ook structureel is. Het creëren van nieuwe werkgelegenheid in de maakindustrie kan deze mismatch zelfs gaan versterken en is misschien helemaal niet zo slim. Maar dat terzijde.

Decennialang werd gedacht dat Den Haag zich bij het economisch beleid moest focussen op de overheid, op de internationale organisaties van Vrede en Recht, op kenniswerkers en op universitaire studies. Dat zou goed zijn voor de werkgelegenheid en automatisch ook veel werk opleveren voor toeleveranciers, schoonmakers en noem maar op. Het trickle down effect werd dit genoemd. Iedere investering in de topsector van Vrede, Recht en Veiligheid zou een veelvoud aan banen en welvaart opleveren, ook voor mensen die minder hoog opgeleid waren. Deze mythe is gelukkig doorgeprikt en eindelijk beseft het Haagse stadsbestuur dat de Haagse economie verbreed moet worden en veel diverser moet worden. Want behalve de honderdduizenden die in Den Haag geld verdienen met hun hoofd en die vooral talig en achter beeldschermen bezig zijn, moet er ook werk zijn voor mensen die graag met hun handen werken en dingen willen maken. Gelukkig is dat werk er volop, maar nu de mensen nog.

Sinds enige tijd heeft Den Haag dan ook beleid voor de maakindustrie. Dat richt zich o.a. op scholing, omdat er te weinig vakmensen zijn voor de maakindustrie, maar ook op huisvesting. Ruimte is schaars in Den Haag en dat betekent dat er voortdurend gevochten wordt om vrijkomende ruimte. Woningbouw of andere lucratieve functies zoals hotels of kantoren winnen het meestal in Den Haag, omdat de gemeente de markt volgt en volop faciliteert. Een paar voorbeelden waar de gemeente wel voor bedrijfsruimte zorgt zijn De Caballerofabriek in de Binckhorst, waar de gemeente met miljoenen van de Europese Unie heeft geïnvesteerd in een nieuwe bedrijfsbestemming van het pand. Ditzelfde gebeurt momenteel met de naastgelegen Titaan. De goede bedoelingen van de gemeente ten spijt worden deze panden vooral gevuld met beeldschermwerkers in kantoorruimte. Datzelfde gebeurde met het Nautisch Centrum en het Zeezeilcentrum in Scheveningen waar vooral adviesbureaus en kantoorfuncties zijn gekomen in plaats van maritieme industrie. En dat ondanks de beloftes en miljoenen van de gemeente. Waar ook miljoenen in zijn geïnvesteerd is De Schilde aan de Fruitweg wat eerst flopte, maar wat nu na een herstart, eindelijk succesvol is met veel bedrijven die met duurzaam voedsel bezig zijn.

Andere voorbeelden zijn de tijdelijk leegstaande panden van de gemeente waar bedrijfjes zich vestigen zoals de Stadhouderslaan of de Kazerne in de voormalige brandweerkazerne bij de Assumburgweg in Moerwijk. Of Pand Zuidwest op de Leyweg of SoZa in het voormalige ministerie van Sociale Zaken bij Laan van Nieuw Oost-Indië. Het zijn vaak plekken die van onderop ontstaan. Twee van dit soort initiatieven hebben de afgelopen jaren hun pand kunnen kopen van de gemeente. Dit zijn Maakhaven en de Besturing, twee verzamelpanden voor de creatieve maakindustrie, waar zo'n 100 gebruikers nu zelf eigenaar zijn van hun panden. Dat de markt niet geïnteresseerd is in bedrijfshuisvesting wordt gelogenstraft door Binck36, waar een particuliere vastgoedondernemer het voormalige KPN-gebouw exploiteert met honderden bedrijven uit de creatieve industrie. Ook MOOOF in de Binckhorst is een particulier initiatief waar bijna 100 ondernemers een bedrijf hebben. Initiatieven genoeg dus in Den Haag, maar waar het mis gaat is dat de tijdelijkheid van deze initiatieven vaak tot een roemloos einde leidt, omdat de panden gesloopt moeten worden voor andere functies.

Koester vooral de bestaande initiatieven, en jaag deze niet telkens weer weg. En kijk ook naar de leegstand in Zichtenburg, Kerketuinen of de Binckhorst, waar ook nog veel ontwikkelruimte is voor bedrijfshuisvesting en waar de maakindustrie van nature al goed gedijt. Daar zou de gemeente veel meer op moeten sturen.

Waar het recent volledig mis is gegaan is in Moerwijk met de culturele vrijplaats De Samenscholing in de Beatrijsstraat. Daar wordt met miljoenen aan overheidssubsidie een succesvol verzamelpand van sociale en culturele initiatieven en bedrijven door de gemeente de nek omgedraaid om er een nieuw bedrijfsverzamelgebouw voor de maakindustrie te gaan vestigen. En dat terwijl de Samenscholing zelf een schoolvoorbeeld van nieuwe maakindustrie is. Er worden biologische maaltijden gemaakt, er wordt kunst en muziek gemaakt, er worden allerlei producten gefabriceerd en gerepareerd, er wordt radio gemaakt, er zijn hout- en metaalwerkplaatsen, maar dat niet alleen. Er is daar een hele community gemaakt, die een belangrijke publieke functie heeft voor de wijk en de stad, maar ondanks dat zijn ze zonder alternatief op straat gezet door de gemeente. Juist dit soort nieuwe maakindustrie, waar niet alleen economische, maar ook culturele en sociale waarde wordt gecreëerd, zou je moeten stimuleren en koesteren.